

ROLAND KALTENEGGER

DAS DEUTSCHE ALPENKORPS IM ERSTEN WELTKRIEG

Von den Dolomiten nach Verdun Von den Karpaten zum Isonzo

(Leopold Stocker Verlag, Graz-Stuttgart, 1995. 320 o.)

Az első világháború német Alpesi Hadtestének történetét feldolgozó összefoglaló mű jelent meg a hazánkban kevésbé ismert Roland Kaltenegger tollából. A könyvtáros végzettségű szerzőnek az elmúlt három évtized alatt számos tanulmánya, ismeretterjesztő cikke és egy könyve jelent meg a német, hegyi harcra kiképzett alakulatok első, illetve második világháborús szerepléséről.

Most kiadott könyvének alapját az 1972-ben íródott, a „Wehrausbildung in Wort und Bild” nevű folyóiratban, hasonló címmel napvilágot látott cikke képezte.

A kötet figyelemreméltó, a német hegyi csapatok világháborús történetét összefoglalóan taglaló, tényszerűen, de ugyanakkor olvasmányos stílusban megírt hiánypótló munka. Az első világháborús időszakát kutató történészek és a kor szak történelmét jobban megismerni akaró olvasók közönség érdeklődésére mindenképpen számot tarthat. A szakember számára többek között azért is érdekes a mű, mert sok érdekes adalékkal szolgál a központi hatalmak fegyverbarátságának részleteiről, hiszen az Osztrák–Magyar Monarchia és az Alpenkorps egységei a háború során szinte minden hadszíntéren együtt harcoltak.

A könyvet máshol nem látható – részben a szerző saját gyűjteményéből származó – számos fényképritkaság és reprodukció, informatív térkép- és hadműveleti vázlat, részletes jegyzetapparátus és bibliográfiai jegyzék egészíti ki. Kaltenegger felhasználta a legfontosabb német és osztrák hadtörténeti archívumok, múzeumok, különböző olasz–német–osztrák alpesi és bajtársi egyesületek témára vonatkozó forrás és emlékeanyagait, egyes még élő szemtanúk visszaemlékezéseit. Impozáns a mű megírásához felhasznált szakirodalom mennyisége is.

A kötet rövid bevezetésre, négy nagyobb részre és epilógusra tagolódik. Minden nagy fejezet előtt egy-egy híres első világháborús tábornok visszaemlékezéséből, naplójából vett idézet áll mottóként. A mű írója 1915-től kezdődően a kronológia sorrendjében tárgyalja az eseményeket, mindegyik háborús esztendő taglalásánál felvázolja az általános katonapolitikai helyzetet

Európában. Az első részben bemutatja a két dandárból álló, Konrad Heinrich Krafft von Dellmensingen altábornagy vezette német alpesi hadtest – amelyet 1915. május 19-én az Augsburg melletti lechfeldi táborban szerveztek meg – létrejöttének folyamatát, kiképzését, felszerelését, málhásállatainak beszerzését, a rendszeresített hegyi tüzérség eszközeit, a pótegységeket. Részletesen ismerteti az első bevetést 1915 június elejétől a dél-tiroli Dolomitokban, ahol 3000 méteres hegyek és mostoha természeti körülmények között harcoltak a németek, vállvetve a császári és királyi alakulatokkal az olasz betörés megakadályozásáért. Felvázolja az az év október 30-tól Szerbiában és az egykori Novipazári Szandzsák területén a 3. osztrák–magyar hadsereg kötelékében küzdő hadtest útvonalát. A második rész az 1916-os év történéseit tárgyalja: januártól Macedóniában nyomultak előre a német Alpenkorps katonái, majd május végétől a „verduni pokol”-ban az 5. német hadsereg alárendeltségében voltak részesei több erőd bevételének a Fleury körül folyt csatározásokban. Képet kapunk bevetésükről az év szeptemberétől a Vöröstoronyi-szorosban, illetve Nagyszeben környékén a románok ellen, majd részvételükről Románia megszállásában, Ploiesti elfoglalásában és a Szeret folyóig történő előrenyomulásban. A harmadik témaegység a hadtest 1917-es szereplését részletezi a Vogézekben a nyugati fronton, Romániában a focsani fegyverszünet megkötéséig, az október 24–25-én lezajlott caporettoi-áttörés során és az olasz hadsereg Piaveig történt üldözésekor. A negyedik fejezetet az utolsó háborús év eseményeinek szenteli a szerző, melyből kiderül, hogy 1918 április végétől Flandriában és a Somme-nál, októbertől Szerbiában, illetve a bolgár balkáni fronton harcoltak az e német elitalakulathoz tartozók. A november 3-án megkötött padovai fegyverszünet után Magyarországon keresztül tértek vissza hazájukba.

Kevésbé közismert, hogy a német Wehrmacht második világháborúban hírnevet szerzett tábornokai közül többen kezdték katonai pályafutásukat ebben a hadtestben. Feltétlenül meg kell említenünk Erwin Rommel főhadnagy (a későbbi

„sivatagi róka”, az Afrika-hadtest parancsnoka és vezértábornagy), Friedrich Paulus ezredparancsnok (vezértábornagy rendfokozatban a Sztálingrádnál bekerített német 6. hadsereg parancsnoka) nevét.

Végezetül engedtessek meg számomra egy megjegyzés, mely semmit nem von le a m érték-

kéb l. Véleményem szerint kevésel nagyobb hangsúlyt helyezhetett volna a szerz az els világháború poklában az ellenséggel éppen olyan h siesen harcoló osztrák-magyar alakulatok helyállításának kidomborítására.

Ballá Tibor

DAVID FRASER

ROMMEL

Erwin Rommel tábornagy élete

(Victoria Kiadó, h. n. [Budapest], 1995. 288 o, 296 ill.)

Még az 1950-es évek elején, általános iskolásként, részben angol nyelvtudásom fejlesztése, részben tájékozódásom el segítése céljából, egy könyvet kaptam ajándékba a nagybátyámtól. Afféle paperback kötetet, amelyet az amerikai kiskatonák számára adtak ki. Maga a kötet a második világháború eseményeit ismertette a kiadás idejéig (1944 sze), de olyan jól, hogy tanári munkámban még tavaly is használtam. Az érdekesség azonban a borítón található, ahol felsorolták a sorozat köteteit. S közülük az egyik: „Field Marshal Rommel: Infantry attack”. Már akkor lesz rtem a megállapítást: ha háború közben az ellenség a saját katonái számára kiadja valakinek a könyvét, az igen kiváló személyiség lehet.

Nos, ezzel a személyiséggel ismerteti meg az olvasót Fraser könyve. A szerz a legjobb angol-szász történelmi hagyományok követ je. Távol áll t le az ellenség (egykori ellenség) lebecsülése vagy megvetése, hacsak valami konkrét esemény ezt nem indokolja. Felt n en jól tájékozott a német és közép-európai viszonyokban. Rossz véleménnyel van a párizs-környéki békékr l, viszont elismeri a német hadsereg jó kiképzettségét, az alparancsnokok önálló akciókra való alkalmasságát. Igen nagyra értékeli Seeckt tábornok alapozó munkáját a Reichswehr létrehozásában, mely nélkül nem lehetett volna oly rövid id alatt út képessé tenni a Wehrmachtot. Máshogy ítéli meg a parancsot feltétel nélkül, de nem túlkapásokkal végrehajtó tisztet-katonát, mint a túlbuzgókat. (Közülük nem egy kés bb a nagy Hitler-rajongásból vak gy löletbe vált át, mint Stauffenberg.)

Tehát ilyen szerz kíséri végig a különösebb katonai hagyományok nélküli értelmiségű családból származó fiatal tiszt pályafutását. Ott vagyunk vele a nyugati front lövészárkaiban, a Déli-Kárpátok német hagyivadásznak is szokatlan körülményei között, s az esküv jén, mely

német viszonyok között szokatlan lehetett, hiszen Erwin evangélikus, Lucy pedig katolikus volt. Mindvégig mintaszer házasságban éltek.

A békeid szakban felettesei elismerik Rommelben a kiváló kiképz t és a jó katonaiskolai tanárt, de a vezérkari akadámiára nem veszik fel. Ám végülis vezér rnagy lett, s a lengyel hadjárat idején Hitler katonai biztosítóalakulatának a parancsnoka volt. Ez azonban, érthet en, nem elégítette ki, s leküzdv e „szakért k” minden ellenkezését, kiharcolta, hogy , a vezérkari végzettség nélküli gyalogos tiszt, egy páncélos hadosztály parancsnoka lehessen. A nyugati hadjáratot a 7. páncélos hadosztály parancsnokaként harcolta végig. Alapelve az volt, hogy „túl el reszalad”, nem áll le „szárnyait biztosítani”, hanem tovább rohan, amíg szét nem zilálja az ellenség hírendszert és hadtápját is.

A franciaországi hadjáratban ez tökéletesen bevált, bár néha a fele hadosztályáról nem tudta, hogy éppen hol van, magasabb parancsnokai pedig róla. Azt hiszem - bár a szerz ezt csak érezteti - ezért is került Afrikába.

Fenti módszere ott is bevált - kivéve a „tobruki tüskét”. Ám az angolok (pontosabban: britek) keményebb ellenfelek voltak, mint a teljesen demoralizált franciák. És éppen akkor, amikor - nem utolsósorban a keleti front mindent elnyel szükségletei miatt - akadozni kezd az utánpótlása, a brit 8. hadsereg új parancsnokot kap Montgomery személyében, aki maga mögött tudja az amerikai hadianyagot korlátlan mennyiségben szállító hadtápot.

Emberileg Rommelben és Montgomeryben sok közös vonás volt, mely katonáik és a kívüllők számára igen rokonszenvenné, felettesek és vezet politikusaik szemében pedig nemegyszer kellemetlenné tette ket. Közvetlen feletteseiknek: Alexandernek, illetve Kesselringnek nem kevés energiáját emésztette fel a konfliktusok rendezése.